

NIKLAS NORDSTRÖM:

Tilbage til friheden

Debattboken *Tilbage til friheden* är en spännande bok skriven av fyra unga danska socialdemokrater. Den handlar om hur socialdemokratin ska finna en ny modell för sin politik. Boken är en plattform som avser att stärka den delen av socialdemokraternas ideologi som handlar om frihet och att ge förslag till hur den generella välfärden kan organiseras på ett annat sätt.

När jag först satte mig med boken hade jag bilden framför mig att detta var ett gäng som ville slakta allt vad generell välfärd heter. Så var nämligen rapporteringen i svenska medier. I Danmark har boken blivit en politisk kioskvältare som satt fart på debatten inför det danska socialdemokratiska partiets kongress i början av september. Med boken vill författarna göra upp med den

materiella fixeringen som politiken i allmänhet och socialdemokraterna i synnerhet fastnat i sedan 1960-talet. Friheten glömdes bort till förmån för en ständigt växande offentlig sektor. Förnyelsen gick i stå och systemen blev målet.

Behålla välfärden

Efter att ha läst boken känns framför allt den inledande delen, där författarna för principiella resonemang om individens ansvar, hur friheten för den enskilde kan öka och hur de sämst ställda ska få mer av välfärden, utmanande och stämmer till eftertanke. Många av resonemangen påminner om SSUs debatt om egenmakt. När det kommer till de konkreta förslagen blir nog den som hoppas på välfärdsslakt besviken. Här finns i stället olika förslag på hur man för att behålla en generell välfärd utan egna försäkringar måste ändra på

systemen.

En av utgångspunkterna i boken är att samhällets olika åtaganden måste prioriteras hårdare samtidigt som mer ansvar och befogenheter överläts till medborgarna. Författarna kritiserar skuldsättningen och hur nuvarande generation grävt djupt ner i de kommande generationernas fickor och därigenom lånat utan att fråga de som de lånar av. Debatten känns igen från den svenska. Dagens unga generation riskerar att bli den första som får det sämre än sina föräldrar och det är oanständigt, skriver författarna.

Författarna vill att fem politikområden ska prioriteras:

För det första, rättigheter. Medborgarnas rättigheter ska preciseras och utvidgas. Hur kan medborgarna själva ta över eller delta i den offentliga verksamheten?

För det andra, utbildning. Konsekventa misslyckanden inom skola och vuxenutbildning samt social snedrekrytering till högskolan kräver

---

Tilbage til friheden. Av Jan Juul Christensen, Henrik Sass Larsen, Hans Stavnsager och Torben Traenes, 1996.

förändring. Vad det handlar om är kanske snarare omprioriteringar än ökade resurser.

För det tredje, hälso- och sjukvård. Här skall det satsas mer pengar för att minska köer och höja kvaliteten.

För det fjärde, det sociala området. De sämst ställda behandlas inte värdigt. Här ska såväl ökade ekonomiska resurser som bättre bemötande mot den enskilde prioriteras.

För det femte, barnfamiljerna. Det måste säkras en mindre stressig vardag så att barn och föräldrar får mer tid tillsammans. Barnen ska bemötas med respekt.

I boken ges också olika konkreta förslag till förändringar inom välfärden. Generellt kan man säga att det handlar om att vara lojal mot målen och individen istället för mot de offentliga systemen.

Inte minst för att komma tillrätta

med arbetslösheten har författarna olika förslag. På samma sätt som i Sverige har man i Danmark barnbidrag. Detta vill författarna ersätta med ett klippkort med arbetstimmar som barnfamiljen kan nyttja för att exempelvis städa, handla och hämta barnen. För en familj med barn under 6 år skulle det handla om 5,5 timmar per vecka. Med detta menar man att barnfamiljerna skulle få mer lugn i sina liv och inte minst att fler skulle få jobb istället för att gå arbetslösa och uppbära bidrag.

Mycket att lära av danskarna

Hjälpen till de arbetslösa måste handla om aktivitet istället för passiva bidrag. Modellen man föreslår går ut på att arbetslösa ska ges plats på företag och i offentlig sektor. Akassan följer med under en tidsbegränsad period. Den arbetslöse får

in en fot på arbetsmarknaden där riktiga jobb utförs och nyttigheter produceras. Detta förslag är mycket kontroversiellt i den danska debatten där hittills alla förslag i denna riktning stoppats. Författarna hävdar dock att ingen logiskt tänkande människa kan förklara hur friska och arbetsföra människor inte ska jobba och bidra till samhällsutvecklingen.

I boken finns det en hel del intressanta ideologiska markeringar som vi även i svensk socialdemokrati har anledning att lyfta till debatt. Egenmakten var ett sätt att förändra hållningen till individens ansvar och ökad frihet. Utan tvekan är det på många sätt så att det i Danmark förs en mer omprövande och förnyande debatt än i Sverige. Jag tror att vi har mycket att lära av debattörerna just i ifrågasättandet av gamla uppfattningar och system.

SVEND DAHL:

Republikanen Clinton

När Bill Clintons presidentperiod nådde halvtid i början av 1995 sågs han av många som ett redan då avslutat

kapitel i amerikansk politisk historia. Republikanerna hade i slutet av 1994 vunnit en jordskredsseger och erövrat majoriteten i såväl senaten som representanthuset, och det tack vare

ett utbrett missnöje med presidenten. Ingen trodde med andra ord att Bill Clinton skulle ha en chans att bli omvald för en andra period.

I skrivande stund, då två veckor återstår till det amerikanska presidentvalet, är läget ett annat. Ingen tror på allvar något annat än att Bill

---

Showdown. Av Elisabeth Drew, Simon & Schulster, 1996.